

משימות יהודיות-ציוניות לראש הממשלה

**"לדרבו את ראש הממשלה ולסייע לו לשקל חדש
את תפיסת תפקידו, ולהקצות מקום מרכזי למשימות
יהודיות ציוניות"**

יחזקאל דרור

ובן מאלו ומקומות למעשה, גם כאשר ראש הממשלה איננו שר הביטחון – שהוא מצב עדר בהרבה על השילוב בין שני התפקידים. לעומת זאת, משימות יהודיות-ציוניות מזוהות מאוד למרות חסיבותן העליונה מבנהו ערבית וריא פוליטית אחת. לכן, אני מקדיש להן את מאמרי זה. המשימות היהודיות-ציוניות של ראש הממשלה דורשות הדגשה מיוחדת. שכן עתידה של ישראל כמדינה יהודית-ציונית מצויה בראש של צמותים המובילים לשגשוג ופריחה מצד אחד ולשכיפה גם מפהולת מצד אחר, כאשר מגמות נוכחות רבות יותר לצד השילי. מסיבה זו דרישות "התערבותות בהיסטוריה" שיש בהן כדי להגבר את סיכויי השגשוג ולצמצם את חשש השקעה.² ראש הממשלה הוא בהכרח הגורם הפוליטי והשלטוני המרכזי המופקד על מאמצי "אריגת עתידי" כאלה.

הלכה למעשה הזינוו כל ראשי הממשלה, מי פחותומי יותר, משימות יהודיות-ציוניות עיקריות, פרט לאלה הכרוכות ביהודה, שומרון וירושלים, וכן בתהנחות לחזרתם של פליטים לישראל. אין ראש הממשלה שהתמודד חוויתית עם הסוגיה הדמוגרפיה על אף מגמותיה המסוכנות; וכמעט אף ראש הממשלה לא פעל ברכניות לעידוד עלייה מארצות הברית, על העימותים עט ראשי היהדות האמריקנית הכרוכה בכך. יש המצדיקים מחדלים אלה בغال העדיפות של נושאים מדיניים-ביטחוניים לוחצים, וגם אמונה שלום הקרב ובאי אפשר עתידי הקרוב להתרשם לנושאי פנים, כולל משימות יהודיות-ציוניות. גם סיובות פוליטיות מסבירות את ההזנחה, כגון חשש מהתנגדות הציבור לעלייה נוספת,

ראש הממשלה משימות רבות בתחוםים חשובים וധוקים, כולל חברותים וכלכליים, המשותפים לשראל ולמוניות אחרות. יחד עם זאת, מוטלות על ממשלה ישראל שתי חבילות של משימות יהודיות-ביטחונית, כולל הצמודות זו לזו. הראשונה היא מדינית-ביטחונית, כולל שילוב בין תחילה השלום לבין בנייה מחדש של תורה הביטחון הלאומי, עד לידי "מהפכה תפיסתית" כמתוחית מהתמורות מרחיקות הלכת בתחום שדה הכוחות שבפו עלת ישראל גם בה פניה. והשנייה נועגת להבטחה והעמקה של מהותה ומשמעותה של ישראל כמדינה יהודית-ציונית של העם היהודי. לשתי חבילות משימה אלה, שאין להן אח ורע במדינות אחרות, נודעת ממשמעת קיומית, ولكن עליה לעמוד במרכז המחשבה והמעשה השלטוני.

בambilוי משימות הממשלה נועד לראש הממשלה תפקיד מכך. עם כל המגבילות והגבولات לחופש ההחלטה והפעולה שלו, הוא מהוות גורם קבוע בהכרעות עיקריות וגם בעיצוב סגנון הממשלה וכיוונו בכללותם. זה הדין הングלי היותו נבחר ישירות, הן בגלל גורמים פסיכולוגיים, תקשורתיים וארגוניים הפעילים לחיזוק מעמדו ועוצמתו.¹ מכאן(mskna) שראש הממשלה צריך להקים חלק ניכר מעבודתו לנושא מדיניות-ביטחונית ולהעמקת אופיה היהודית-ציוני של מדינת ישראל. הចורך הראשון

חזקאל דרור הוא פרופסור למדעי המדינה באוניברסיטה העברית. מחקרו האחרון מתמקד בגוממי שגשוג ושקעה שקיבעו את עתידה של ישראל מדינה יהודית-ציונית.

ארוכי-טוח והמצוידים בידע הדורש לכך, כולל מטה מקצועי לתכנון-מדיניות.⁴

בכפוף לזו החובק להביר את משקלם ואת טיבם של שיקולים ארוכי-טוח בהכרעות מעצבות-עתידי, וכך כל עת לשיטת שמונה משימות יהודיות-ציוניות עיקריות המוצעות בראש הממשלה.

(1) הגות מכונת-מעשה

אין זה מקרה שאין מתחילה את מנין המשימות ה"מעשיות" עם המליצה הנוראית לאורה כמצאות אנשים מלומדה, והיא הגות מכונת-מעשה. למעשה של דבר, מדובר בהכרחה "מעשי" ביותר. שכן, בהיעדר הגות מעמיקה במשמעות של היהדות וציווית במאה העשרים-אחד, עם שילוב בין המשיכות וחדשנות, חסר בסיס חיוני למעשה תכליתי.

וזדמן לי להיות נכון בדיון על עתידי ירושלים שבו השתתפו קבוצי מדיניות בכירים. עם כל חילוקי הדעות, הם הסכימו על ה蟲ך "לדבר פחות, לעשות יותר". כאשר הקשתי עליים בשאלת "ומה עם לחשוב על מה לעשות?:" הם הסתכמו עלי בתמייה, כאלו מובן מאליו מה צריך לעשות ואין צורך לבזבז זמן על מחשבה. אך המציאות טפהה על פניהם. עד מחרה התברר מהתגלות התהילך המדיני שהמשמעות הערכית היהודית-ציונית של ירושלים והשלכותיה המשניות כל וכל אין ברורות, ושבעל התשובה ה"מבנה מלאיה", משמאל ומימין אחד, נתקעו ב"פתרונות" הבנויים על תפיסות שטניות של עריכים ותהליכי ריאלאטיטיים אחד.

דוגמה זו גם ממחישה את ההכרחobilן ערבי (וניתו ריאלאטיטי) מאיכות גבולה קודם למגעים לצומת הכרעה קריטית, שכן מצב של לחץ לקבלה החלטה מהירה מוען בהרתות עכברים רציניות. יש בכך חזוק למשמעות של הגות מכונת-מעשה, שאסור להשאירה לשעה דוחקת.⁵

שני הבסיסים שעליים בנזיה קביעת מדיניות הם עריכים ושיקולים ריאלאטיטיים. בשנים אחד לורה ישראל במידה רבה בחובבנות, דוגמויות, ראיית מנהרה וחוסר מבט קדימה. אך בתום של ליבור ערכי המצב חומר יותר ו מגע לפרימיטיביות יחד עם קיפאון מחשבתי. זאת, לעומת הצורך בחידוש תוך המשניות של עיקרי הנסיבות לאחר קיומה של מדינת ישראל איתה, ותוך התאמת לנסיבות של המאה העשרים-אחד.⁶ אין בהגות ערכית כדי לסלק חילוקי דעת, והוא עשויה גם לחדן, כמושש מדיניות בתלמוד שהם בחזקת הגות ערכית מצטינית, אך חילוקי הדעות יהיו ברמה גבוהה יותר של תובנה, ובכך ישמשו מצען נכוון יותר לקבלת החלטות, ולשם שניות בחלוקת. מכאן ההכרח בהגות מכונת-מעשה בהקשר של משימות יהודיות-ציוניות, החל גם על ראש הממשלה, למרות שהדבר לא קל ל"אנשי מעשה".⁷ ראש הממשלה יכול וצריך להיעזר בייעצים בתהומי היהדות והציונות ובתורות השיקול הערכי. אך על ראש הממשלה אישית להגיע לפתרות ל"הגות מכונת-מעשה", עם דגש על הגות יהודית-ציונית. עליו להתעמק בה תוך התבונת אישית, בסיס חיוני להכרעות טראגיות שהוא מופקד עליהם, שבහן אין בירחה אלא להכريع בין ערכיהם החשובים כולם מאוד. הגות זו גם חיונית לחוסן המוסרי-ערבי האישית של ראש הממשלה, בדורש למילוי כל משימותיו, ובמיוחד

הזדקקות לתמיכה של המיעוטים המתנגדים להפיסה של ישראל כמדינה יהודית-ציונית, אי-רצו להסתובב בסוגיות של "דת ומדינה" וכיוצא בהלה. סיבה נוספת יותר היא לKitot מהותה היהודית-ציונית של ישראל כ"מבנה מלאיה", וחוסר מודעות להכרת בעולה נוצרת ודוחפה לחיזקה והעמקה.

עובדת הגורמים הדוחפים להזנחה ממשימות יהודיות-ציוניות מחייב ממש-יתר להעמידם על סדר היום של ממשלה ישראל, שכן, אין זו בשינוי ביחסונה של ישראל והתקדמות לשולם אם מהותה היהודית-ציונית מתערערת. יתר על כן, אין בסיס לתקווה שהרגעת הסכסוך תקל על העמeka אופיה היהודית-ציונית של ישראל. ובאמם הסכסוך יישך וגם יסלים, אזי משימות יהודית-ציונית של ראש הממשלה חיוניות גם לחיזוק החוסן הפני של החברה היהודית במדינת ישראל.³ מכאן שעובדות וכוחות הנוגדים את מהותה היהודית-ציונית של ישראל הולכים ומתזוקים, המתנה עוד תוסף ותקשה על המלאכה. לכן, משימות יהודית-ציונית הן גם חיוניות וגם דוחפות, והשאפטן לעת שירוחה מסוכנת מאוד.

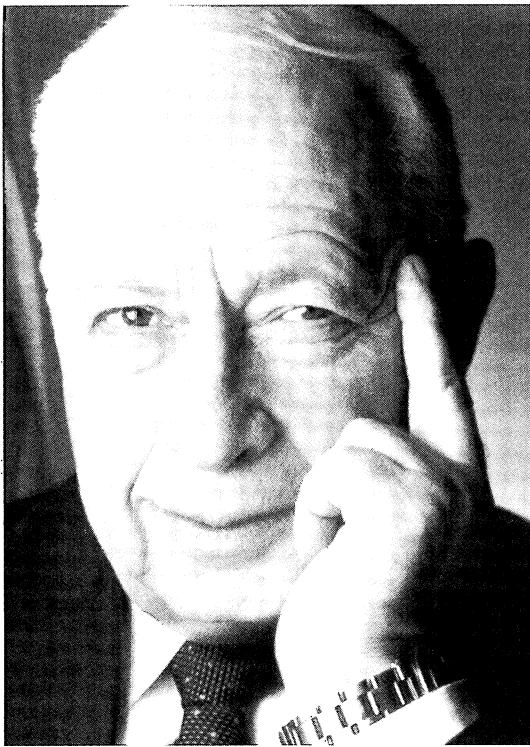
★ ★ ★

מאמר זה שואף להיותעזר בראש הממשלה, ללא קשר להשתיכיותו המפלגתית, במילוי משימותיו היהודית-ציונית. אך קודם שאガ להציג של שמונה משימות יהודית-ציונית עיקריות, דרוש להציג עיקנון המשותף. ככלו, והוא דגש על עיצוב עתידי ארוך-טוח.

עיצוב עתידי ארוך-טוח

שאייפה להקים במזרחה התיכון מדינה יהודית-ציונית וodemokratit היא תובנית מואז, ובכחלה מהייבת מאמץ במשך דורות. הישגי הציונות הם אדירים. אך עדיין ארוכה הדרך ליצוב קיומה של ישראל באזורי ערב-מוסלמי ולגיבוש אופיה היהודית-ציוני. מדובר בתהילך ארוך היכול להיכל גם לאחר הישגים אדירים. אכן, מצווה ראש הממשלה בישראל על אריגת עתידי ארוך טוח. זו מלאכה קשה מבחינה פוליטית ומוסבבתית אחת. שכן דרישות הציבור והלחיצים השוטפים למיניהם ממוקדים ברובם בצריכים ואינטרסים קצרי-טוח; וריבוי אי-יהודים מנקה לכל הכרעה מכונת-עתידי אופי מורכב של מעין "הימור עmons" (זהניין, חימור שאנו אפשרות לצמצמו להסתברויות וסוגי תוכאות קבועים מרואש).

לכן חזקה הנטייה להזניח נושאים ארוכי-טוח, במיויחד כאשר אין להם ביטוי בולט-לען מיידי וכן קבוצות רבות-עצמות נאבקות עבורה. مكانו ה蟲ך באמצעות נגד רבים. במיוחד, על ראש הממשלה אישית להקפיד להקדיש זמן ומחשבה לנושאים ארוכי-טוח, כולל העמדות על סדר היום ובחינה של כל הכרעה העומדת על הפרק לאור השפעותיה על העתידי. כן, על ראש הממשלה להקים ולטפח גופים המתמחים בשיקולים

על ראש הממשלה לזכור כי הנחת החשיבה אינה העמדת פנים על פי הוראות היחסין. ראש ממשלה harus בעל רקע ציוני,abcd בבד מן העובדה שהוא חידוש במקומותו, הא חשילוב הנדרש מקובניט מודינט היהודים, מאז ומוממי, אלם בערך עצמי.

המשמעות של "אני ציוני" בנבדל מלהיות אזרח נאמן גםpettoatriot במדינת ישראל ולקים או לא קיים מצות. בכל אלה טമונות שתי משימות עבורי ראש הממשלה נצטלב אחת ישירה ושניתה יותר עקיפה. על ראש הממשלה לנצל את מעמדו הציבורי ואת מרכזיותו התקשורתית לה'חינוך הציבורי', על דיזי הבולט אופיה היהודית-ציוני של ישראל, דחיה של שאיפות ל'נורמליות', שהן חזקה ויתור על ייחוזיות, והסביר והנמקה של עיקר החלטותיו גם מבחינה צידוקם היהודית-ציוני. כמו כן, עליו להפעיל את גופו המשל, ובמיוחד את מערכת החינוך, ולעוזר ולטפח פעילויות בחברה האזרחית לחזוק של זהות עצמית יהודית-ציונית פוליטית בחזקת "אחדות תוך ריבוי".

לכך יש להוסיף ארבע העורות: ראשית, אסור למצות את ממשמעויות היהודות והcheinoot על ידי ישומן לנשא המדייני, שכן הן כוללות הרבה יותר; וצמצומו לנושא שניי בחלוקת חריפה מערער את קבילותם.

שנייה, גם אםCDCדק חברתי וערכיים דומים הם חלק מערכי היהודות והcheinoot ומערכי האנושות, חשוב להבחון בין עריכים שהם אוניברסליים, המשמעותיים לישראל כמו מדינות לאומיות אחרות, לבין תכנים ייחודיים לישראל כמדינה יהודית-ציונית, הדורשים הבלטה יתרה — ובهم אני מתרכז במאמר זה.

שלישית, אין לערבב העמeka של זהות יהודית-ציונית עם סמלים שהשפעתם מפוקפקת. בודאי, טקסטים וסמלים הם חשובים גם כוחים מאוד. אך זה הדבר במידה שסתם אוטנטיים מבחינה פסיכולוגית ותרבותית ולא כפויים

(2) גיבוש רצון פוליטי יהוד-ציוני

אתה המשימות התחולתיות של ראש הממשלה, שהצליחה בה היא תנאי למילוי עיקר תפkidio היהודים-ציוניים, היא גיבוש רצון פוליטי יהודית-ציוני. עליו לבנות עצמה פוליטית יהודית-ציונית חזקה כדי למש צעדים שיעוררו התנגדות רבה בעקבות מצד קבוצות לא יהודיות-ציוניות. בראש ריאלית, הדרך העיקרית לכך היא קיום ממשלה שבמרובה עומדות שתי המפלגות היהודית-ציוניות העיקריות, דהיינו הליכוד ומפלגת העבודה, יחד עם לפחות מפלגה דתית-ציונית אחת. וכן, ככל הניתן, מפלגות וסיעות יהודיות ויהודית-ציוניות אחרות. וכך, דרוש לאזן את גיבוש הכוחות הפוליטיים היהודיים-ציוניים עם קיומם של יכולת הכרעה, שכן ככל שהרכבת הממשלה מגוון יותר בהשकפותיו כן יקשה לקבל החלטות בנושאים שונים בחלוקת. למורת זאת, מומלץ לתת עדיפות רבה לשיתוף פעולה פוליטי בין המפלגות היהודית-ציוניות, כולל בניית קואליציה משלטיות הכוללת את עירון, גם אם הדבר מחייב פשרות ומסחה על הכרעות — כל עוד שניתן ממש ייחד משימות יהודיות-ציוניות עיקריות.

אם לא ניתן לבנות קואליציה משלטיות כזו, בין השאר בגלל שהיא תביא לשיתוף בתהליכי המדיניות החשוב ביותר גם הוא, דרוש כתחליף חלקו להקים גוש יהוד-ציוני פרלמנטרי שיפעל ככוח פוליטי מרכזי במימוש משימות יהודיות-ציוניות. פתרונות עוד אפשריות לגיבוש וליסוד רצון גופים של העם היהודי-ציוני כגון: הממשלה בית שני ליד הכנסת, שילוב גופים של העם היהודי-ציוני כnidon בחברות ישראליות בעלות משמעות לעתidea היהודית-ציוני כnidon בחמש, ועוד. אך צעדים אלה מותנים גם הם ראשית-כל בשיתוף פעולה רב של רוב יהוד-ציוני בכוח פוליטי מרכזי.

אוסף ואציו שאנן ניגוד הכרחי בין הצדדים המוצעים לבין עקרונות הדמוקרטיה, שכן אין בעדים מושום פגיעה בזכויות הפוליטיות של המיעוטים, כולל שיתופם במשלה.

(3) חיזוק הזהות היהודית-ציונית של החברה והפרט

אחד הספרים המעניינים על מנהיגות מבליט את התפקיד של חיזוק האתוס המשותף על ידי הצגת נרטיב היסטורי שהוא חלק מהזהות העצמית של החברה והפרט.⁹ מושמה זו חשובה ביותר בישראל, הבנויה על החוויה וההיסטוריה היהודית ועל "סיפור" הציונות, כאשר שניהם גם יחד מצוים תחת התקפה של מושגי "מדינת כל אורה", נוסחים קיצוניים של "המחפה האזרחיות", כמויה לה'נורמליות', פושט-ציוניים, כתיבה מחדש של ההיסטוריה, השלכות של תהליכי שלום וועד. מכאן החשיבות של חיזוק הזהות היהודית-ציונית על גווניה ותוכך חדשנות המתאימה אותה למאח העשרים-אחדת. זאת תוך גיבוש מענים פוליטיים המתאים למאח העשרים ואותה העשירים ואחת לשאלות בסיסיות: מה המשמעות של "אני יהודי" במדינת ישראל מודנית ליהודי הדתי, מה המשמעות של "אני יהודי" למי שאינו דתי; ומה

למושך עלייה מארצאות הרווחה ובמיוחד מארצות הברית. אך עובדה היא שלא נשאה מאמץ כזה מצד ממשלה ישראלי, להבדיל מפעילות מוגבלת של הסוכנות היהודית. הסברים לאי-מעשה זה כוללים: עיסוק-יתר בעיות מעיקות שוטפות, חש פוליטי מתוגבה של חלקי ציבור מגלי עלייה נספחים כפי שכבר הוכיח, וגם רתיעה מעירותים עם מהיגי יהדות ארצות הברית – כפי שהדבר בא לידי בתגובהיהם למקרים המعتדים שבhem נשיינים וראשי ממשלה של ישראל פנו ליהדות אמריקה בתביעה לעלייה (אך שלא היו מלוים בנסיבות של ממש לגורום לעלייה זו). עליה גדולה לישראל היא צו ערבי יהודי-ציוני עליון, וגם הכרח לקיום אורך-הטוויה של ישראל כמדינה יהודית מבחינה דמוגרפית. משיכה של עולים רבים מארצאות הרווחה גם תוסף ותפיח "אנרגיה יהודית-ציונית" בחברה הישראלית, ותזור לה להתגבר על הטראומות של תהליך השлом העתידיים לבא, יהיו תוצאותיו אשר יהיו.

לכן על ראש הממשלה לראות בהגבות העלייה היהודית, כולל מארצאות הרווחה ובמיוחד מארצאות הברית, את אחד מתקמידיו ההיסטוריים העיקריים. במילץ לראש הממשלה יוזם ויפעל, תוך מעורבות אישית רובה, פרויקט-רבתיה של מדינת ישראל והעם היהודי להעלות ארצה תוך עשר עד חמיש-עשרה שנים מיליון וחצי יהודים.

לכך השלכות פוליטיות וארגוניות רבות, החל בעמידה נגד התנדבות, גומור בצוותם להקים מנהלת פרויקט על-משרדית במקומו המשרד לקליטת העלייה, ולבנות מחדש את הסוכנות היהודית ואת הסתדרות הציונית. אך העיקר איינו בפרטים אלה או אחרים, עם כל חשיבותם המשעית, אלא **בעצם יצונו הנחש של ראש הממשלה לעלייה גדולה גם מארצאות הרווחה.**

(6) התמודדות עם מוגמות דמוגרפיות

הסכמה אורך-הטוויה החמורה ביותר למהותה היהודית-ציונית של מדינת ישראל היא דמוגרפיה. לפי מיטב האומדנים ותוך הנחה של המשך מגמות נוכחות פחות או יותר וללא כל עלייה גדול מאוד, היהודים במדינת ישראל לקראת אמצע המאה העשורים-ואחת יהו בערך בין חמישים וחמשה לבן שישים ושלושה עד שלושים, כאשר העربים יהיה בין בערך עשרים ושלושה עד שלושים, כאשר השאר הם עובדים זרים וועלמים לצאצאיהם, שבאופן מובהק אינם יהודים.¹⁰ לעומת זאת, **חלקם של הלא-יהודים באוכלוסייה** עלול להגיע **לבערך שלושים ושניים עד ארבעים וחמשה אחוזים** – שייעור שיש בו כדי לעורר עד היסוד את מהותה ועתידה היהודיים-ציוניים של ישראל מבלי להתיחס לאחיזו החדרים המעדין בעיותם הוא, אך אלה שונות מהוון ונוחות הרבה יותר, בגלל עצם המהות היהודית של החדרים והסיכוי לתמורות חלק גדול של מגור זה בכיוון של יותר שלילב בצדורה היהודי-ציוני).

הנטיה של הרוב היהודי בנצח לפועל בדרך של הרס-עצמי הומחשה במלואה בחקירה בשנת 2000 להגדיל תמכה למשפחות מרובות ילדים. שכן מילדי חמישי ומעלה, כמחצית המשפחות שבחן נולדים הילדיים הנוספים אינם יהודים – כך שעידן משפחות מרובות ילדים מוסיף ופוגע במאזן הדמוגרפי (בנוסף להשלכות

מטעם החוק. כך, למשל, יש מקום לדין רציני בחקיקת חוק יסוד: ישראל היא מדינה יהודית-ציונית של העם היהודי ומיניהם הדמוקרטי של כל אזרחיה, בעוד חינוי וסמלי וכסייג נגד שפה שיש בה כדי לעורר מחות זו. אך קביעות ביחס לחובה להניף את הדגל או המועד החוקי של "התקווה" גורעים יותר מאשר הם מוסיפים.

רביעית, מעבר לנארם לעיל, חשוב לעמוד על הפיסיולוגיה של זהות יהודית-ציונית לצורתי, בתנאי שזהות זו "מדוברת" אל הפרט. לוחות היהודיות-ציוניות צריכה لكن להיות משמעות מחייבת הפטת התואמת את ראייתו הוא את עצמו ו委宣传部 על ידי רוח התקופה ומגמות עולמיות, כולל תרומות למימוש עכמי ומתן משמעות עמוקות יותר לחיים.

시스템אות שדופות יזקו. בדיקות עיורות בדגימות שעבר זmanın תחילש לאורך זמן זהות יהודית-ציונית, גם בחקים "סגורים" של החברה הישראלית. מכאן שימושות ראש הממשלה בחיזוק הזהות העצמית היהודיות-ציונית מחיביות ראשית כל חברה עצמית של משמעויות זהות זו, בראיה אחדותית ופלורליסטית. בכך ניתן תגבור נוסף לדרישה להagation מכונת-מעשה.

(4) גישה ערבית יהודית-ציונית להכרעות מדיניות

עם כל רצוני שלא לעסוק במאמר זה בסוגיות מדיניות, אחטא לעניין אם אפשר על אחת המשימות החשובות ביותר של ראש הממשלה לאור ההכרעות מעכבות-העתיד של הפרק, והוא **גישה ערבית יהודית-ציונית להסכם השלים.**

שאלת המפתח של ראש הממשלה להציג לעצמו, לעמינו וליעציו, תהיה השקפות המדיניות הכוללת אשר תהיה: "במה עמדתנו שונה בגל היוטנו מדינה יהודית-ציונית של העם היהודי, לעומת העמדה שהיינו נוקטים לו היינו מדינה 'ירגילה'?"

לפיכך, המשמעות היהודיות-ציונית של היהודי ושומרון, ועוד יותר של ירושלים ובמיוחד המקומות הקדושים ליudeות, צריכה לקבל משקל רב בקביעת עמדותיה של ישראל במשא ומתן, עד כדי עימות כואב עם השאלה הנוראה אליו "נכדים" יהודים-ציוניים ואויים להרוג ולהיהרג עבורים, בהשוואה לקידום ערכיהם אחרים מסוג

ודייפות שלום וקיושת חייז אדים?

ممך ערבי זה של ההכרעות המדיניות שונה מהותית מהשיקולים הריאלאפלטניים, כגון היציבות הצפוייה של הסכמים, מרכזיים ביטחוניים, יחסים עם ארצות הברית ועוד. קיימים מושקים וגם חפיפה חלקלית בין שני סוגיו השיקולים, ודרוש לשלבם בהכרעה, על אף עמיומיות, אי-ודאות וחילוקי דעתה. אך, אחת ממשימותיו של ראש הממשלה היא **لتת מקהל מודיע ואחראי לערבים יהודים-ציוניים בהכרעותיו המדיניות.**

(5) עלייה

סתירה חמורה גם מחדל במדיניות של ישראל היא **התמייהה המילולית הנלהבת בעלייה לעומת ההיעדר בעשיות של ממש לגרים לגלי עלייה גדולים מארצות הרווחה**, להבדיל מעליית מצוקה. איןני בטוח עד כמה היו מצלחים מאמצים רציניים

הodemokratitah vesho'ionon. Medinot zo zricha letabesset bain ha'shar el shelusha ukronot shel medinot: (a) haburah shisharal tihya beikra medina yehudit-zionit, kibbutz kovim adomim v'gemudim tigoba nokshim gadz tahlicim peulot la-chukim bekerav ha'miutim ha'pouyim b'mahotah zo; ¹² (b) sho'ion zochrot v'hobotot shel kol ha'azotim m'bchinah chukit, v'bekhatat meshabi ha'midina (lehadil meshabi ha'ut ha'yehudit ha'moskhe'im b'israel); (g) kiyot ottonomia turbotot shel ha'miutim b'mida v'hensivot ya'afro zot, tukh minut nitzal le'ua.

Medinot miutim ra'ohia kollet marbim nosafim rabbim, masg yishob shachot rikim begil v'beneg, chad um battehat taniyim megorim ra'ohim le'miutim; sho'ion b'chobot shirot la'omim v'zochrot ha'kerotot ba; v'oud kahna v'vahna. Ak, camor, dorosh lematain la'tozotot ha'thalik ha'midiyi cdli le'kbo'ut medinot miutim pleretia. Alom be'kol makrha, medinot miutim nowna motnati b'shitot fu'ala ha'zik bi'el ha'chotot ha'polityim ha'yehudit-zionit. Yir al ko, v'otna ani ledava shem b'hantot apfimiot, spak am nitan halgau la'medinot miutim ha'una ul ha'zrichim m'beli le'shaf'at ha'um ha'yehudi be'harrutot israelitot nbarot. B'k'c magim anu lanosa ha'ba — shilov israel b'miutim ha'yehudi.

(8) שילוב ישראל עם היהודי

Ach ha'noshaim ha'machibim "m'hafca" zo mahotah shel israel b'medinat ha'um ha'yehudi. Ish b'itoim meshimim chovim le'uz zo, gavo' rok ha'shotot, peulot shonot le'mtan ha'gana li'judeim b'secna, toromeh li'chinko ha'yehudi b'tefutzot v'oud. Ak rab ha'harel b'zin peulot calala shel medinat israel labin shilova b'miutim ha'yehudi v'hiyot "medinat ha'um ha'yehudi" b'molao ha'movin.

Shilov meshi shel israel b'miutim ha'yehudi zo urchi mohchlal ha'nuv me'utz mahotot shel medinat israel. Heo g'm ha'keret ha'ralpoliti, cdli shmol aiyim ha'um ha'yehudi b'ntanat ha'yehudi be'kallotno, mul v'muber la'tamicha ha'yehudi b'tefutzot li'srael. Uod mosipot la'herach b'itir shilov shel israel b'miutim ha'yehudi mangotot b'tefutzot la'terachot misrael, g'm am anu spak b'tamicha sheh tzocha mol aiyim b'ol. Ak ha'shikol ha'ukiri ha'machib shilov shel israel b'miutim ha'yehudi b'zorot chadot v'mmosdot, ha'ralpoliti v'urchi achad, ha'chizuk, apfia ha'yehudit-zionit shel israel mol gemot polityot, demografiot, posat-zionot v'oud. Me'kan ha'utz li'la'ut le'miutim ha'yehudi mu'mad mor'er b'harrutot shel medinat israel, shan rabot-hashlacha le'utida c'medinah yehudit-zionit v'le'utid ha'um ha'yehudi be'kallotno.

Ain ba'atzua zo ul nimoka'ah ala matan yir tovun mashi la'tpiseh shel israel cimedinat ha'um ha'yehudi. Shkn mahot zo, chad um ukronot ha'demokratia v'tpiseh shel achdot nesat israel, machibet matan khol le'miutim ha'yehudi b'harrutot ha'nguvot bi, tukh ha'rabit matog shel "umun-azorchot" chovak be'zora matotam v'hdarotia at kol ha'um ha'yehudi.

Machar shmador bar ba'atzua m'hafca'at sheh corocot b'utot rabot, dorosh la'tekdim b'zudim zohirim, v'oud um zot charrutim. Ha'zud ha'reason ha'motz'u l'miutosh mi'idi heo ha'kama, ul pi chok yisod nosaf, shel go'rim mi'uyzim lid-

shililot ul ha'ildim v'ha'amehot). Ak ain zo ala farat be'kall ha'historia ha'arocha shel ha'udar ha'tamodot um ha'mgomot ha'demografiot, b'gol ha'iyota ha'chorah ak la'nohant simanim m'vobekim b'hoveh, uzm k'shi ha'tipol b'h, b'utot polityot bi'chishim um ha'miutim v'oud.

Ih'yu ha'sibot la-ai-mesha masukan zo asher yehi, fito'ot v'miutot shel medinot demografiet ha'mshena at ha'mgomot ha'nechotot v'monutat cmot nosaf ba'achozim shel ha'yehudim b'medinat israel ha'shima ha'yehudit-zionit chosheh bi'utot ha'mtolat r'ashit b'el ul r'ash ha'meshele.

La'aknes canan le'petritim shel medinot holmat. Merkib chosh b'iyoter heo ha'gavot ha'uliyah canidzon le'ui. Kiymim cali medinot rabbim nosafim shish be'chosim la'shu'ut le'tuba'el ha'mgomot ha'demografiot, g'm am ha'daber ayin kl v'mohib nachishot rezon v'riczo u'zachma polityit ha'yehudit-zionit. ¹³ Ak nitnu m'dobor b'mishma ha'dorashot g'm cmudim chadshim. La'tmodd umma b'misgara'at shleuto ha'rok v'ukronot ha'demokratia ha'polityit. Ma'an shel r'ash ha'meshele la'umol k'shotot cdli la'mala at mishimato b'habotot ma'zon demografie ha'yehudi zionit v'demokrati shel israel.

(7) מדיניות מיעוטים כוללת

Ha'nosa ha'demografie matkash la'herach m'bchinah yehudit-zionit b'medinot miutim ha'una ul urchi ha'demokratia, v'ichud um zot m'baticha at mahotah ha'yehudit-zionit b'ikra r'ash israel g'm le'tu'ot ha'aron.

Le'pnivo urd nosha k'iomim sh'zohnu maoz v'hozka la'tipol n'kodati b'labd, b'miyad la'achor ha'tefutzot v'kodus la'charrut. Dr'k ai-tipol zo u'lolah la'holbil b'utid ha'la' rok la'izidrotot, ud lidi' urur ha'medinah v'ha'keret b'nakiat am'aziy chir'im shelotim v'gava'ha maoz.

B'mida sh'moulim re'utot ma' le'shot, ha'um lokim b'halukiot v'g'm b'shetotiot. Shkn, ain di b'mamatzim le'shifor m'atzim ha'khalili shel miutim, b'shilovim ha'mla' yitor bat'fakiyim m'shal, b'"ha'adpa matkanti" v'cd'. G'm la' moch mrash s'atzim calah shelutzim k'ulo ul b'utit ha'miutim mankotot ha'mbat shel israel b'medinah yehudit-zionit, ao shema uod yishku' u'liya. Ak, b'ha'udar medinot miutim kollet v'sekola' ha'ut, ushviim cmudim m'kutuim tovim kol achd b'pni' u'zman la'chtruf lanok, b'ha'kerim at u'zotmatm shel miutim m'beli la'zok at zotot um israel b'medinah yehudit-zionit b'ikra.

Ha'medinot ha'udipa b'nosha miutim tal'oh b'mida raba b'utid ha'thalik ha'shem. Shkn, am takom tovim b'vina le'bin israel, azi' ap'sher yehi lenkot medinot miutim shona b'mida raba maoz sh'tamchib imi'utina pl'shantina u'vinit li'srael tzeha la'tamicha m'mishit m'atz kabotot gedolot m'vein ha'miutim. Ak nitnu la'chtruf ukronot medinot miutim m'omelat ha'holmat ha'zo at opfia ha'yehudit-zionit b'ikra shel israel telot at urchi ha'demokratia v'sho'ion, v'shainon tal'oh b'utid ha'polityot: ul yitira b'utid ha'chishim b'lin israel la'medinah pl'shantina: ul r'ash ha'meshele led'ag la'pitot v'le'miutot shel miutim b'olot ha'chotot ha'mshena at ha'yehudit-zionit b'ikra shel medinat israel yed um sh'mira ul ukronot

לזרובן את ראש הממשלה ולסייע לו לשקל מחדש את תיפיסת תפקידו, ולהקצות מקום מרכזי למשימות יהודיות-ציוניות – בכך מוקדש מאמר זה. ■

הערות

¹ המגמה בכל המדיניות הדמוקרטיות היא בכיוון הגברת חשיבותם של ראשי הממשלה והמשאים. הסיבות לכך כוללות תרומות אוטומטיות חברתיות המעוררות כמי מה למנגנון המשורה תחושות בטיחון, התמקדות עצמאית התקשרות בראשי המדיניות, ריבוי הזכות למספיש פוגה, רחבה בירור תיאום ושיתוף בעלותה הממשלי ועדי. ראו: *The Capacity to Govern: A Report to the Club of Rome* (London: Frank Cass), 2001, in print *Behezkel Dror, The Capacity to Govern: A Report to the Club of Rome* (London: Frank Cass), 2001, in print ¹³ יפהן, גס אמר תבטול הבחירה השירה של ראש הממשלה, במילויו פרק 13. אכן, גם אם תבטול הבחירה השירה של ראש הממשלה, הוא נמשך להורות מטעם מרכז ועצמה רבנה, במושגים רבים יותר מכל שאר השרים יחד.

ואסף ואצ'ין שתהיה דרכ בחריתתו או קביעתו של ראש הממשלה אשר תחיה, ככל מקרה דרוש להבטיח לאיש הממשלה מעמד חוקתי מיוחד כדי לאפשר לו למלא את תפקידו כמנפקד על הממשלה בבליטות. שאמ לאן כנעד יתרחב החיל במשולש הישראלי הנובע מפיקוח וריסוק העוצמה הפליטית והשלטונית – החל munova מדיניות כל-לאומית היחסית ביחס לבנייה ציונית של ישראל ואלו שאיפותיה ועריכה. במילים אחרות: ככל יותר משטר עתידי יהיה חשוב להבטיח י'יאש ממשלה חזק', בין השאר למימוש המשימות הנידונות במאמר זה.

² ראו הדיון המפורט בחזקאל דרור, "בין שגשג לשכעה – והרשות נתונה: עתידי ישאל ממדינה יהודית-ציונית", *כיוונים*, חוברת 3, אוקטובר 2000, עמ' 83 עד 109. וכן יחזקאל דרור, אלית עתידי יהודית-ציונית למדינה ישראל: תזכיר לראש הממשלה ירושלים: הוצאה המועצה הציונית בישראל, מוהדורה שנייה, 2000.

³ ראו יחזקאל דרור, "ביסיסים פנימיים לביטחון הלאומי של מדינת ישראל", ניר עבודה לנכס הרצליה על "מאزن החוץ והביטחון הלאומי", דצמבר 2000.

⁴ המלצה זו נגדת את הנטיה של מועמדים לראשות ממשלה לשים דש בהכנותם על 'סאה האימים הראשונים' ולא-קיומו, עד להקמתה של המועצה לביטחון לאומי, שהאי עדין בשלבי יבוש ובניה – ושמומל' בראש הממשלה לטפח אותה ולהיעזר בה – של מטה מקצוע לתוכנו מדיניות בראייה ארכוכת טוח. ראו, אשר אריאן, דוד נחמייס ודורון נבות, משברי שלטון בישראל – השפעות על מבנה הממשלה ותקופתו. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2000.

⁵ זוגמה מובהקת וחומרה להיעדר ראייה ארכוכת-טווח גם בנושאים העומדים במרקם יטוסם של ראש הממשלה היא-קיוםו של עבדה על פונציאלית התפקידות של מדינה פלשתנית, ומיפוי שיטתי של כל המדיניות. של שראאל שיש בהם כדי להשפיע להכח למשעה על עתידה של מדיניות כזו, על אף שעבודת מטה כזו תוויה לשיקול עמוק של מדיניות כזו, על אף חוויה של מתריך מדריך ועד עצם היום הזה וגם בעתיד הנראה לעין.

⁶ זוגמה זו מוכרת בספרות על הגות, המבינה בין נסיבות הנحوות למחשבה מעמיקה ומצבים המומעים אותה. אחד הליקויים הנפוצים בממשל הישראלי הוא השarter עיוון בסיטואיות עד שון הופכות לבוערות – אשר המצב מקשה מאוד על העמeka במושגים מוכרים. מכאן ההכרה במתחשה מושך על תחומיים העשויים לחיבב החלוות.

⁷ ראו יחזקאל דרור, *הידוש העיוני* (הוצאת הספרייה הציונית), 1997. לפि תפיסתי את כלל המהוות הפליטית הדרישה במאז העשרים-אחד, העמeka בהגות מכונת-מעשה דרשו בכל המדיניות ובמושר הכל-עלמי. שכן אין בערךם המעניינים וב'פתחנות בית ספר' מן העבר, הגם שמשמעותם רבם ממשיכים להאמין בהם, כדי עשות על סוגות חרוי-תקיים. (תיעו זה ידיו ברכבתה בספר שבדרכו השלים המעליה.) על אחת כמה וכמה דרשו הורות מכונת-מעשה יצירתיות במדינת ישראל בכללותה ונס מעץ ראש הממשלה ווועצ'י. זאת, בגין ל'יביצועים' המשיך לאפין במידה רבה את המדיניות הישראלית, עם תוכאות חולכות ומחירות מובהקה ערכית וראייאלית כאותה.

הכנסת, הממשלה וראש הממשלה, המורכבים מנציגי התפוצות. צעדים נוספים דוחפים כוללים: החדרה של החשתייכותם עם היהודי ליבנה של זהות העמeka של יהודית מדינית ישראל; יתר הדגשה של מהות ישראל כמדינה העמeka הבינלאומית של ישראל; יוזמה ישראלית בפיתוח 'מדיניות עם היהודי'; ¹³ ועוד.

مكان נובעת ארבע משימות: על ראש הממשלה לראות את עצמו כאחד ממנהיגי העם היהודי, המופקד, בין השאר, על פתחו וmieush של מדיניות עם היהודי; עליו לשקל את הכרעתיו העיקריות גם מנקודת המבט על עתידו של העם היהודי, להבדיל מעמידה של ישראל, כמדינה בפני עצמה; על ראש הממשלה לפעול לשיתוף הולך וגובר של נציגי העם היהודי בהחלות מדינת ישראל, שהן רבות-השלכה לעתיד העם היהודי והיהדות בכללותם, החל במיסוד גוף יעוץ של העם היהודי ליד הכנסת, הממשלה וראש הממשלה; ועל ראש הממשלה לטפח תחושת השתייכותם עם היהודי כחלק מהilibה של הזיהות העצמית היהודית-ציונית במדינת ישראל.

★ ★ ★

ישנן משימות יהודית-ציונית חשובות נוספת. אך בהרhti בחשיבותו ביותר להערכתו, שכן אסור להטיל על ראש הממשלה משימות רבות מדי, אחרת אף אחת לא תזכה במסה הקritisית הדורשת של תשומת לב ומאמץ, מה עוד שרראש הממשלה יהיה בהכרה שקווע רבו ככלו בנושאים מדיניים ובביטחוניים קיומיים, שאלהם יצטרפו נושאים חברתיים וכלכליים מעיקים והכרח לבנות מחדש את המשטר – שלא לדבר על מצב פוליטי מורכב שיגביל מאוד את מרחב הפעלה הפוטוח מפניו.

יש להכיר בנסיבות אלה, אך אין בהן כדי לעיר את ההכרח שראש הממשלה יתמסר גם למשימות יהודית-ציונית ואת אפשרותו לעשות כן. כך, למשל, בין שיצלח ובין שייכשל, תחליך השלום יהיה כורך בஸביבים חברתיים קשים. אלה מחייבים יתר מאמץ לאחיזוק מהותה היהודית-ציונית של ישראל, שמא ניכנס למדרוון חלקלק של הורקת הציוויליזציה מתוכן, התיאשיות ממנה והירה ל'נוורמליות' וגם ורידת מהארץ של בעלי מקצוע שיש להם ברירה. יחד עם זאת, עצם המשבר מספק הזדמנויות למשימות יהודית-ציונית כמצוות, בגל ערעור מוסכם והחלשת קשוחיות, וכן הודות לחיפוש חברתי אחר משמעות יהודית-ציונית החולמת את המבז.

יש ביכולתו של ראש הממשלה, על אף מעמסת-היתר שבזה הוא נתון, לקדם משימות יהודית-ציונית, על ידי הקצתה עיליה יותר של זמן המוגבל ¹⁴ הייעזר בשרים נבחרים והקמת יחידות מטה וביצוע המתמשכות בחילוק למשימות אלה. אך תנאי הכרחי מוקדם הוא מודעות של ראש הממשלה לחסיבותן ודחיפותן של משימותיו היהודית-ציונית. היעדר הכרה בכך הוא המכשול האמייתי. אך ראש הממשלה יכול להתגבר עליו בעורת הערכה נכוונה של התהיליכים המסכנים את מהותה היהודית-ציונית של ישראל, הכרה בנסיבות של משימות יהודית-ציונית של ישראל, הכרה בנסיבות של משימות יהודית-ציונית כזו ערכי מוחלט, וכוח רצון עיקש לקדם משימות אלה על אף כל הלחצים והקשישים.

⁸

איינוי רוצה באמור זה לדון בינודים שבין חלקים של התרבות המודרנית והפסט-מודרנית המופשטת בעליים בין ערכי היהדות והציונות. דוגמה אחת תבהיר את כוונת: בשיח העולמי החדש הוא על זכויות הפרט, אשר אהירותו וחובתו של אדם נזקקים לצידיה, גם אם יש גופים והוילו דעות המתריעים על חאנטי-מוסריות שכך. לעומת זאת, היהדות והציונות נתנים משקל רב לאחריות ולחובות בסיסיס מוסרי לזכויות וזכויות. ניזונים אלה מהיבטים יתר הנותן כדי להגעה לשילוב נכון בין ערבים יהודים-ציוניים לעם אינברטלי, אחרית נחלף את שعبה מלכויות בעקבות ותרבותו – המשוכנת מאוד גם היא לקוים ושותוגם של העם היהודי והיהדות, כולל ישראל כמדינה יהודית-ציונית. مكان

שדרושה יצירתיות הגותית-ערפית רובה שהיה ת-מפתחת בישראל.

אך אין די בהגות בפני עצמה, אלא יש לישמה כאחד הבסיסים למעשיה המודרני – דבר המחייב, כמו גם טקטיק, לפוחת מידת-מה של כשר הגותי עצמאי יהוד עם חסן ערכי ופתרונות מוחשתיים גם מעוד ראשית המשל.

Howard Gardner, *Leading Minds: An Anatomy of Leadership* (New York : BasicBooks), 1995, esp. pp. 14-15.
ראו :

⁹ ¹⁰ אני מודה לד"ר יצחק רביב עבור עורתו בחינות אומדנים אלה. על הבעה הדמוגרפיה בהקשר רב יותר, כולל פלשתינים מהווים לכו הירוק, ובמיוחד בעזה וכן בחלק מדדיות ערב, המוסיפה לחומרת הנושא Itzhak Ravid, "The Demographic Environment of Israel", ניר עבודה לנכס הרצליה על "מאזן החוץ והbijouterie הלאומי", דצמבר 2000.

¹¹ כבר עמדתי על הצורך בחשנות יחד עם המשכיות בהגות ערכית מכונת-מעשה. אך הצורך בחשנות ועם יצירתיות חל על כל תחומי המדיניות, בכלל תהליכיalla-תקדים הכספיים במאה העשרים-אחדת ההפכים ובס מלקי' העבר ומיטיסון קודם למיטיס. זה הדבר במיוחד בישראל, על תהליכי השינוי הרדקאלי וגם קפיצתי בהםן בסביבותיה החיצונית והפנימית. مكان של ראש ממשלה והועבדים עמו להציגו בחשנות ולהיות שתוחים ליצירתיות ויזמות. מאפיין זה של "ראש ממשלה מעלה" חווינו לישראל חוגג מתהנוו של מאמר זה, لكن אין מסתפק באירועו ובധשות חשבתו, מבלי לדון במחותו ודריכים לקידומו.

¹² דוגמה להו שפסול לעשוות היא ההצעה לבנות מגוון ליישובים יהודיים בגליל נגד האפשרות של פגעה מצד אוורי ישראלי מבני המיעוטים. פעולות עניות כללו, במידה שחו הפקידים לא יואים ממש, מחייבות אמצעי-נד פעילים ולא חזקה לתקופת "חומה ומגדל" מלפני וינגטייט.

¹³ ראו יוזאקאל דרוו, "اكودמה למדניות עם היהודי. כיונים חדשים", גלון מס' 1, דצמבר 1999, עמ' 22 עד 42.

¹⁴ מחקרים, גם בישראל, בין שפרסמו בחלקים או שארו חסווים, מראים בעיל שום ומרץ רב של ראשי ממשלה מתבזבזים על פגשות, סיורים, טקסים וכ'יו' שאיו בהם שום תעלת גם לא פוליטית. גם יוש פוליטי אמריקני רבי ניסיון קובע שהסתובבות בשטח אינה מוסיפה. כלשהו, "כלל שהוא (הנשיא) מסתובב יותר עם גוףו.cn הוא יכול להשתמש פרחות בשליו". ראו : Dick Morris, *The New Prince: Machiavelli Updated for the Twenty-First Century* (Los Angeles: Renaissance Books), 1999, p. 145.